

Foto 1. Vraatsporen aan hazelnoten: rosse woelmuis (1), grote bonte specht (2), gaai (3), eekhoorn (4).

Wat knaagt daar?

In deze zesde aflevering van de reeks Herkennen van diersporen gaat het over noten en kegels. En vooral over de eeuwige twijfel...

Tekst en foto's Aldrik Pot

Het lijkt allemaal zo simpel. Je koopt de onvolprezen Veldgids Diersporen van Annemarie van Diepenbeek en je koppelt alle vraatsporen op kegels en noten feilloos aan de dader. Ik kan het ook niet beter uitleggen dan zij. Een hazelnootdop met een gat waarvan de knaagrand relatief netjes

is, is van een rosse woelmuis. Zie je ook allemaal tandafdrukken op de dop zelf dan heeft een bosmuis de inhoud opgepeuzeld. Volgend hoofdstuk.

Zo eenvoudig is het helaas - of juist gelukkig - niet. Er is hoop. Rosse woelmuizen

zijn bijvoorbeeld zo vriendelijk om de hazelnoten vaak aan de top open te knagen waardoor de combinatie van sporen vaak tot een determinatie kan leiden (foto 1.1). Maar dan nog. Er is legio variatie. Vogels eten ook volop hazelnoten en bij opengepikte noten kan het lijken alsof er op de

rand van het gat tandafdrukken te zien zijn. Dit blijkt bij nadere bestudering een soort breuklijntjes te zijn. Ik heb dat een paar keer gezien bij noten die zijn bewerkt door grote bonte spechten (1.2).

Ook eekhoorns eten graag hazelnoten, zowel rijpe als onrijpe. Ze hebben een veel krachtiger beet dan muizen waardoor soms nauwelijks tandafdrukken te zien zijn. Die kraken de noot in een keer of knagen in een keer een gat dat groot genoeg is om de inhoud naar buiten te halen. De gaten die door eekhoorns worden veroorzaakt, lijken nogal eens op vogelwerk. Zowel eekhoorns, als gaaien (1.3) en grote bonte spechten splijten de noten in ongeveer twee gelijke helften. Soms zijn er grote stukken uit de nootdop gebroken en is niet helemaal duidelijk wie dat heeft gedaan. Ook hier brengt een combinatie van sporen je vaak wel op juiste pad. Bij het trosje bijna rijpe hazelnoten (1.4) zie je bijvoorbeeld dat de noot gespleten is met in het midden een plek waar de eekhoorn zijn tanden in heeft gezet.

Bij de kegels van sparren en dennen is het misschien iets gemakkelijker. Het zijn weer vooral eekhoorns, muizen en vogels die dol zijn op de zaden in sparren- en dennenkegels. Om die te bemachtigen, hebben muizen en eekhoorns een andere strategie. Eekhoorns gaan over het algemeen wat grover te werk. Ze bijten de schubben af en laten een nogal rafelig geheel achter (foto 2.1). Muizen beknagen de kegels veel fijner. In de Veldgids Diersporen wordt vermeld dat muizen alleen kleine kegels met fijne schubben aanvreten, maar ook hier is de praktijk een harde leermeester. Zo zag ik eens hoe een bos-

muis een enorme kegel van een fijnspar aan het ontmantelen was en te zien aan de voorraad die hij om zich heen had verzameld was dat niet de eerste waar hij zijn tanden had ingezet (2.2).

Maar meestal zijn het inderdaad vooral de kleinere kegels die de voorkeur van muizen genieten. Het is relatief eenvoudig om het hakwerk van vogels en het knaagwerk van muizen (3.1 en 3.2) van elkaar te onderscheiden. Vogels laten de schubben aan de spil zitten en pikken de zaden er tussenuit. Kruisbekken hebben een geheel eigen manier om de zaden te bemachtigen. Ze lijken een 'knip' in de schub te maken waardoor die wat meer van de spil af gaat staan. Op die manier kunnen ze gemakkelijker bij de zaden (3.3).

Tot slot nog een leuke uitsmijter voor zoogdierliefhebbers die in de zomer naar de Alpen trekken. Hoger in de bergen groeit de alpenden (*Pinus cembra*). De kegels van deze den bevatten pijnboomachtige zaden die erg voedzaam zijn. De notenkraker is er dol op, maar ook muizen en eekhoorns verzamelen ze. Het is voor deze dieren een belangrijke voedselbron in de winter. Op foto 4 zijn de verschillende sporen van bovengenoemde dieren te zien: eekhoorn (1), muis spec. (2) en notenkraker (3).

Foto 3. Vraatsporen aan kegels van fijnspar en larix: bosmuis (1 en 2), kruisbek (3).

Foto 4. Vraatsporen aan kegels van alpenden: eekhoorn (1), muis spec. (2), notenkraker (3).

Foto 5. Eetplaatsje van een eekhoorn.

Foto 2. Vraatsporen aan kegels van fijnspar: eekhoorn (1), bosmuis (2).

Foto 6. Eekhoorn.